

Університет
7/11

ПЕРШЕ ПОВМИРАЛИ А ПОТІМ ПОВІНЧАЛИСЬ,

або

Заручини по смерті.

Комедія з маломіщанського життя в 2-ох діях.

A584964

БІБЛІОТЕКА АМАТОРСКИХ ТЕАТРІВ. Ч. 2.

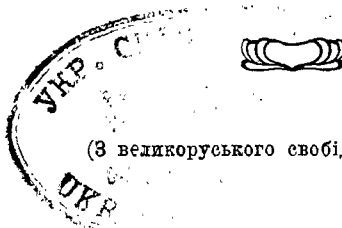
Паливода-Карпенко.

ПЕРШЕ ПОВМИРАЛИ А ПОТІМ ПОВІНЧАЛИСЬ

або

Заручини по смерті.

Комедія з маломіщанського життя в 2-ох діях.

(З великоруського свобідний переклад).

Накладом Йосипа Стадника.

НАЦІОНАЛЬНА
ПАРЛАМЕНТСЬКА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ

ЧЕРНІВЦІ — 1908.

В друкарні товариства „Руска Рада“ під зарядом Івана Захарка.

ОСОБИ:

Осип Федоренко.

Сергій, його син.

Елисавета Квашницька.

Марія } її діти
Тонько }

Марта, кухарка Федоренка.

Іван, слуга Квашницької.

Дієть ся на передмістю.

І. Дія.

З правого боку дім Квашницької, з лівого дім Федоренка, в глибокій паркані і фіртка, під домами лавочки.

Вихід 1.

Сергій (*виходить з дверей дому свого батька*), **Маруся** (*за дверми*).

Сергій (*говорить до дверей Квашницької*). Марусенько, голубонько, вийдіть сюди до мене, мое серденько, на хвилиночку, маю дуже цильне діло до тебе.

Маруся. Вибачайте, мені не можна.

Сергій. Чому не можна? У мене є до вас діло.

Маруся. Я не то, щоби не мала часу вийти до вас, а бою ся — не сьмію.

Сергій. Та чогож боїтесь?

Маруся. А хіба ви забули, що матуся наказала мені сходиться з вами?

Сергій. Е, мало чого матері не заказують!...

Маруся (*виходить*). Ах, які бо ви наскучливі!

Сергій. Отже в імя моєї наскучливости позвольте вашу милу ручку (*цілує її руку*).

Маруся. Кажітьжеж чого вам треба?

Сергій. Перш усього мені треба поцілувати вашу ручку, а потім мушу вас потішити новинкою: знаєте, мене підвиспили в ранзі.

Маруся (*рада*). Невже? А пенсію підвиспили?

Сергій. А вжеж!... Тепер остаєть ся ще лише підвиспити вашу рангу і — зробити вас моєю жіночкою.

Маруся (*жалісно*). Ох, се щастє в ваших руках.

Сергій. Себто все залежить від моїх довгів — ви хотіли сказати? Ну, про них, будь ласка, не турбуйте ся дуже, бо вони мені байдуже. Я покінчу все відразу за одним заходом.

Маруся (*рада*). Справді?

Сергій. Вігме — правда!

Маруся. Якже? Яким способом?

Сергій. Просто на просто! Треба тільки заплатити і буде чисто на чисто!

Маруся (*лиха*). Божевільний!... Се так ваше чисто на чисто, що аж на чисто вийде нечисто!... Ви нічим не журите ся і мене ні дрібки не любите! а я!... (*плаче*) я... я... (*сильно*) і я також ненавижду вас! Ось вам що!

Сергій (*здивовано*). Що? І ви, се ви говорите справді? (*відходить*) Так працюйте, панно Маріє!

Маруся. Куди ви?

Сергій (*самоійно*). До бюро; десята година, спізю ся.

Маруся. А помрикти ся не хочете?

Сергій. А хіба ви не сердите ся?

Маруся. Ні, хоча і ви й дуже обидили мене.

Сергій (*вертає*). О, невимовна доброто! Ви просто-ангел не дівчина. Та такі правду сказавши я багато завинив проти вас і даю вам слово чести, що я поправлю ся. Всіма силами буду старати ся позбутись довгів, працювати буду день і ніч — тільки ви простіть мені.

Маруся. Адже я вже сказала...

Сергій. О, серденко! (*цілує її руку*).

Маруся. Ну, ну, одначе, вам справді пора вже йти до бюро..

Сергій. Йду, прощавайте! (*цілує обі руки на переміну*).

Маруся. Працювайте!

Сергій. Позвольте ще разочок, так собі, про запас (*цілує*).

Маруся. Ні, ви вже щось зачинаєте пустувати — пращайте, йдіть! Сеж не гарно забувати про службові діла. *(Сергій відходить Марія відводить його очима Сергій сивоглядає на Марію в самій кулісі стрічаєть ся з Тоньком).* Моє поважання! *(виходить сивіваючи „Любови, любови сам Бог сю силу дав!...)*

Вихід 2.

Тонько, потім старий Федоренко і Марта.

Тонько *(клякнеть ся Сергієви. описля говорить сам до себе)* Любов! Що воно таке любов? Химера, мара і більше нічого! *(відходить до своїх дверей).* Бідний Сергійцьо, любить, любить, а не може діла довести до кінця, тому, що за багато довгів нагуляв. Батько його скупий і грішків за сина платити не бажає, а моя мамочка ще скупійша, нічого наперед не хоче дати та про задовженого зятика й не слухає. Одно за трійцять а друге за пів-копш. Бідний Сергійцьо, ходить вже з тої любови, як тїнь, а зітхає що мить, що хвилинка, як кіт до сала. Але хиба я з зглузду зсунув-б ся, щоби свого діла не довів до кінця.

Федоренко *(до Марти, що йде з кошиком попереду його).* Лад! Поважання — обійдеть ся і без поважання! Ти хорони мою повагу в інших случаях, а на дорозі хтоб не йшов попереду — однаково.

Марта. Та все, прошу пана, якось воно ніяково попереджати кухарці свого пана. Таж я ваша слуга, а не господиня.

Федоренко. Дурниця! Як я приказую, так ти і роби *(витягає ключ із кармана і отвирає двері).* Ану, лиш голубоньжо, без церемонії. *(царяпускає Марту).*

Вихід 3.

Тонько і Федоренко.

Тонько. Здорові були, добродію!

Федоренко. Здорові! Як там ваше здоровля?

Тонько. Помаленьку! Якже вам жветь ся?

Федоренко. Ех, яке там вже мое здоровля. От поки вийдеш за поріг, так і засапаеш ся, мов циганська шкапа.

Тонько. Так чогож ви самі трудите ся? хіба у вас нема кому ходити за покупками?

Федоренко. Та якжеж? Хіба можна слугам завірити? Чого сам не доглянеш, те вже пиши пропало. Теперішні слуги страшно розпаскудили ся. З сотика пять з'уміють вкрасти — і се в них зоветь ся позичкою з казайського добра..

Тонько. Гм! Якто із сотика, пять крадуть? Се справді злодюки!

Федоренко. Себто... бачите — се так для приміру. З ними треба очий, очий і ще раз очий. Йдеш з міста, так кухарку вперед себе пускаеш, бо в них вже так закорінило ся злодійство, що коли вже грішми не вдасть ся, то бодай моркву, або ріпку з кошика собі до кишені стягне. Ну, а як таке лихо — що днини траплять ся, то за рік богацько набіжить.

Тонько. Певно! За рік набіжить 365 морквиннок або ріпок і се ще тільки в простий рік, а в переступний то 366.

Федоренко. Та я лиш так, для приміру кажу, що тим людям годі довіряти. Сам собі і честі уймаеш, а йдеш позаду кухарки, за льокая її служши.

Тонько (*глянув на гору, кричить стражаючи*). Бережіть ся! Цегла паде!

Федоренко (*відскакує з иерологом*). Ой лишенько!... Ну і що се у вас за незвичайні жарти. Мене і без того задншка мучить, а ви ще страхаєте.

Тонько. Та се, бачите, так яось...

Федоренко. А мпнувшого понеділка в ночі ви також так пошуткували. Тільки що покляли ся спати, а ви на сходах заревіли на ціле горло: „Горить, горить!“ Всі повискакували, як спали, а дівчата так налякали ся, що попадали без чуття, де лучило ся. Я сам ледви

не вмер. Вибігаю сюди, а ви регочете ся..
Хиба вам се любо?

Тонько. Егеж, певно, що любо; я вертав з гостини, входжу і бачу: всі сплять мертвецьким сном.. От і мені прийшло на думку: давай, пожартую і спробую, чи ви всі маєте швидкі ноги? І щож? Як крикнув, так всі мовби комашня закопишили ся тай вибігли на зустріч мені.

Федоренко. Булиби вам жарти, як би ми пішли пожалувати ся до поліції! А то тільки шануючи старість вашої пані-матки, не ходили.

Тонько (*усміхнувся*). Гм! Ага, так?! — Ви кажете, що вас ноги болять від ходження на ринок за покупками. А чому що динни мучите себе тм ділом? Чому би вам не посилати свого сина?

Федоренко. Еге! Він так і послухає! Повієть ся до свого бюро тай знати нічого не хоче. Кине мені на місяць 40 корон і хоче, щоби йому все було готове. Нагодуй і квартиру дай. Ні, батечку, теперішня молодіж не туди дивить ся. Вона знає лиш насміхати ся, причепурити ся, в карти заграти та за дівчатами бігати. От, фю-фю!

Тонько. А я вам кажу, що й я сам люблю такі вчинки. А до того молодому чоловікови треба бути *somme il faut!* Життя буває коротке, тому то й гріх не вміти весело жити. Молоду треба ловити хвили щастя!

Федоренко. Еге, мовляв, лови на здоровле, поки не напало безголовле. Мій Сергій також ловив, ловив та наловив на свою шию дві тисячки срібних довгу. Ох, лихо! Нині не то що в старовину бувало!...

Тонько. Дійсна правда! Чиста льогіка! Та сього не можна примінити до вашого сина. Він став тепер порядним молодцем — більше вже в нікого не позичає...

Федоренко. Ага, тому, що вже ніхто не дає...

Тонько. Гм. Славно сказано. Але ви, як батько, можете заплатити за нього всі векслі.

Федоренко. Ого! Спасибі за ласку! Він як позичав, то мене не питав ся, так нехай тепер сам платить. Я не люблю мішати ся в чужі діла!

Тонько. Знов льогічно й антично сказано.

Федоренко. Се буде для його наука.

Тонько. Впрочім щож то за велике съвято ті гроші? В моїх очах вони нічого... Золото... що таке за цяця се золото? Нікчемний, звенячий металъ, що капіталом зоветь ся.

Федоренко. Еге! Ви так нехтуєте, гордуєте нерозумно грішми, тому, що у вашої матери їх за богацько, а після її смерти половина капіталу попаде — на жаль — у ваші руки.

Тонько. Цілком не вгадали! (*З захватом*). Подумайте самі: ваш син став майже без розуму з любови до моєї сестри, бачить в ній своє щастя, свій ідеал. Вони обое під пару одно одному, а тут нечистий поставив між ними вірителя. О, батьку, батьку, чому ти не бажаеш щастя своєму одинакови? І ізза чого? Ізза дурнпці, ізза марних двох тисячок. Чпж се не глум? Вам треба вимовити тільки одно слово і все гаразд...

Федоренко. Що?? А щож то за слово, що варта дві тисячки?

Тонько (*поважно*). Заплачу...

Федоренко. Ні, гарненько дякую! Сього я не хочу. Як ви так дуже бажаєте зробити їх щасливими, то намовте вашу сердечну матусю, щоби вона сказала: „Годжу ся заплатити всі довги мого зятя з приданого моєї доньки“. Ану попробуйте!

Тонько. Та я вже їй нераз говорив — та вона, знаєте, жінка стара, хвора, має свої химери.

Федоренко. Ну, бачите, а я також чоловік старий, хворий, маю свої химери.

Тонько. Гм! Славно сказано! Я тепер переконав

ся, що причина всього людського лиха се самі люди — се проклятуща скупість! Скупість!
Федоренко (обидив ся). Що??! Прощайте! (*Відходить до свого дому і замикає двері*).

Тонько. Чудак, розсердив ся! (*Дзвонить до своїх дверей*).

Голос Івана. Хто там?

Тонько. Хіба не пізнавш мене? Сеж я. (*Входить в хату*).

Вихід 4.

Квашницька, Сергій.

Квашницька (*продовжує розмову*). # Мабуть, паночку, ви нині з причини вашого авансу вийшли з біра раньше, чим треба. Тепер у вас певно менше роботи.

Сергій. Ні, навпаки, тепер у мене більше роботи, але я вийшов ранійш, щоби на свободі дещо пильнійше полагодити.

Квашницька. А платню побільшили?

Сергій. Підвищили на 600 корон.

Квашницька. От і слава Господеви милосердному. Так, значить вже тепер ви свої діла полагодите?

Сергій. Старатись-му, на скільки сил стане. — Нані добродійко, як бачу, ви не цілком погнівали ся на мене? Я можу все ще мати надію?

Квашницька. А чомужби ні? Адже, правду сказати, я дуже собі вас подобала. Ви чоловік хороший, але ті прокляті довги. (*Плескає його по плечі*). Постарайте ся лиш, голубчику мій, мерщій їх позбутись, а тоді і заручуй ся.

Сергій. Як не старай ся, а із самої платні... і за пять років не виплачу...

Квашницька. Ох, ох, ох! Тяжка справа. А жаль мені вас обоіх. Адже ви обоє знидієте в розлуці. Та ви-б як небудь поговорили із своїм скупим батьком, йому при його богатстві легко прийдесть ся заплатити. Він же вас так любить, виж у його одинак.

Сергій. Воно ніби так — та на жаль батько більше любить гроші чим мене.

Квашницька. А!! Ото раз! Проміняти рідну дитину на гроші! О, скупяга! Скупість! скупість! Велике діло, страшенне лихо! *

Сергій *(на боці)*. Не ти би говорила, не я би слухав.

Квашницька. А то я пожила-б собі на старість спокійненько, видавши заміж свою Марусю за гарного чоловіка...

Сергій *(бектежить ся і не знає як зачати)*. Пані добродійко! По моєму тут нема чого журити ся... не знаю як по вашому... Воно... те є... Ви погодите ся віддати за мене донечку вашу?

Квашницька. Я не від того, хочби і в сій хвилі... рада з цілої душі такому як ви зятеви.

Сергій. Ви певно і придане за нею даєте?

Квашницька. А якеже? Сім тисячів, як один сотик, бо треба вам знати, що се її спадщина по дядькови та тітці.

Сергій. Ну, так ось воно що... ви дайте мені як придане тільки пять тисячів, а послідними двома тисячами заплатіть мої довги.

Квашницька. Що се ви?! Як се можна?! Хйба я можу розпоряджати майном доньки? На що я вас маю позбавляти двох тисячів?

Сергій. З нас досить і пять! Я навіть згоджу ся на ось що: заплатіть тільки мої довги, а більше нічого не хочу.

Квашницька. Ні, пане! З самої платні ви не могли би вижити, на дідів зійшли би.

Сергій. Ну, то в таким разі і сього не треба. Я сам зі своєї пенсії заплачу свої довги, тільки ви дайте нам своє благословення.

Квашницька. Твоя безкористність приносить тобі честь. Бачу і радуюсь, що ти щиро любиш мою донечку... але з другого боку.. Ні, ні, батечку! Я вже сказала! А що скажу, пропало. Що хочеш, а я проти чести ані кроку.

Сергій (*у бік*). От, біда мати діло з такими чесними бабами. (*До неї*). Пані добродійно!

Квашницька. Чого, батечку?

Сергій. Як бачу, ви неприхильні, тож я готов ждати, тільки pozwolte випросити одної ласки. Не забороняйте приходити до вас і бачитись з Марусечкою.

Квашницька. Ні, ні, ні! Сказала один раз — так тому і бути. Не можу сього дозволити. Хоч ти чесний молодець, — і я сердечно люблю тебе і маю до тебе довіре... але знаєш, який тепер світ настав... Зараз підуть суди, — пересуди, а для дівчини добра слава дорожча життя...

Сергій. Таж коли ви згодні віддати за мене дочку, то я ходити му в ваш дім яко жених. Зробимо заручини і не буде ніяких поговірок.

Квашницька. Ні, батечку; лихі язики знайдуть до чого привязати ся. Нічого не вдієш, тай годі! Потерпи, козаче, може воно перемінить ся; ну і мука буде.

Сергій (*у бік*). Сего! Тобі хороше казати, та мені не смачно слухати.

Квашницька (*тріпає його по щоці ласкаво*). Голубоньку, таж, ви вже більше ждали, потривайте трошки. Працай, мій синочку (*дзвонить до своєї хати*).

Сергій (*жмиться ся їй у слід; поки вона не сховалась за двері, — потім стратив терпеливість*). Ні! Се баба того рода, що і чорт їй недогода... Її і бомбою не звернеш! Вона хоче показати мені свій характер, свою волю, як то вона уміє задержати слово, а про те гадюча баба забула, що відбирає щастте своїй рідній дочці. Та де їй це розуміти! (*передражнює її*). Скажу слово, пропало! А хто тебе, бабу, просив казати таке слово.

Вихід 5.

Сергій і Маруся.

Маруся. Сергійцю! Що з вами? На кого ви впливаєте вашу жовч?..

Сергій. Та на вашу матір. Простіть мені я справді ошалів. Але все те від любови до вас.

Маруся. Ідіть геть! Чи можете ви мене любити, коли так зневажаєте мою рідну нььку.

Сергій. Ай, вибачайте. Я зовсім стратив голову! Пожалійте мене. Ви не знаєте, як я терплю! Божусь, що коли-б не був мужчиною, то за плакав би як мала дитина. (*плаче*) Та на що краще... погляньте от і сльози!..

Маруся (*плаче*). Ах, бідний Сергійцю! Се справді сльози!

Сергій. Марусенько, голубонько! Та чогож ви плачете! Ну вже — нехай я сам мучу ся, а ви вже... теж... перестаньте. (*отирає її очи своєю хустиною*). Мені вже все одно. От сьогодні треба би цілу ніч писати, діло дуже важне, а я до самого ранку поплачу.

Маруся. Ні, не треба плакати, бо буде головця боліти, і очи подухнуть — а завтра всі завважають. Неплачте бо, Сергійцю!..

Сергій. Ні, не можу вздержати себе!

Маруся. Коли любиш мене..

Сергій. Ох, томуж то я й плачу, через те мене й жаль бере!..

Маруся. Ну, годі, буде вже! (*отирає йому очи своєю хустиною*).

Вихід 6.

Тії і Квашницька.

Квашницька (*виходить з хати*). Що се? що се? Батечку милій!

Маруся (*відступає*). Ах!

Сергій (*убіж*). А щоб ти лусла, я що тільки розговорив ся, а її й притаскало!

Квашницька. Ах, ти ледащо! Так от на які вже вчинки пустила ся! Вибігати на самотину до чужого муцини, на шию йому вішати ся! І дивила-б ся, хочаб у хаті, а то мало що не на вулиці, де кождий може побачить! Що подумують? Що скажуть?!...

Сергій. Пані добродійко!

Квашницька. Мовчіть, з вами опісля. (*до дочки*). Ну, а ти, панночко, що скажеш?

Маруся. Матіночко!

Квашницька. Мовчи! ти ще сьмієш рот роззявляти! Каже: іду до сусідки форму на спідницю краяти... Я так і повірила!... Бач, які модні фасони викроює!

Маруся. Та я не сподівано...

Квашницька. Що не сподівано?

Сергій. Пані добродійко!...

Квашницька. Мовчи! З тобою іще поспію! (*до дочки*). То ти так мене слухаєш? Що я тобі говорила? Що приказувала? Говори!

Маруся. Та я бігме матусенько...

Квашницька. Мовчи! потривайже, я з тобою розправлю ся!...

Сергій (*у бік*). Тьфу! Здуріла баба! то говори, то мовчи!...

Квашницька (*ловить дочку за руку*). Дома поквітую ся з тобою! (*виштовхує її в двері*) Тепер голубчику, з тобою (*наступає на нього — він уступаєть ся*).

Сергій. Пані добродійко!

Квашницька. Мовчи! І тобі не встид — приманювати дівчину виходити до себе? Ну скажи?

Сергій. Пані добродійко!

Квашницька. Мовчи!

Сергій. Знов!

Квашницька. Мовчи! Я мала тебе за чоловіка доброго і чесного, я радувала ся, що видам за тебе свою донечку, а ти от що вистругнув! Ти збезчестив мою сиву голову! Знаєш? Ну, говори! (*Сергій хоче говорити*). Мовчи!

Сергій (*втрапив терпеливість*). Прошу вас тепер замовчати!

Квашницька. Щ-о-о-о!... Мовчи. (*відступає від нього*).

Сергій (*наступає на неї*). Мовчати! Тепер моя черга говорити! І се вам не сором і не гріх ізза користі губити свою рідну дитину! Ви дорікаєте їй за те, що вона мене потайки любить? Так знайтеж, що ви самі довели її до цього!

Квашницька. Щ о-о-о? Мовчати!...

Сергій. Мовчи! Ти сама цілому лихови причина, бо ми і не подумалиб сходити ся по злодійски, тут на вулиці, а яб чесно приходив би до вашого дому, як жених, люди нічого-б не бачили і не булоб ніяких балачок, як би се була інша мати, а не добродійка Квашницька!

Вихід 7.

Тії і Федоренко.

Федоренко. Що за гвалт? Що за оказя?

Квашницька. Ох, сусідоньку милий, заступіть ся, батечку! Повздержіть вашого сина, а то, він мене ще й ~~пригасує~~ *покаже!*

Сергій (*не бачить батька*). Та я справді не знаю, що мене ще повздержує.

Квашницька. Чи чуєте?

Федоренко (*стає межю ними*). Сергію! Нехороша річ перед дамою поважних літ так нечемно забувати ся...

Сергій. Яка вона там дама? Вона проста перекупка... Ах!... а се ви, батечку!

Федоренко (*за холонокровно*). Еге, синку, се я! Утихомири ся! Не пристало чоловікови добре вихованому так горячити ся, бо правду сказавши, то воно і здоровлю шкодить і поліція таких паничів забирає на прохолоду, аби не чинили зложди. Чоловік холонокровний все виграє на свою користь.

Сергій. А хіба можна устеречи ся від запалу з таким простим народом?! (*ходить по сцені*). Колиб ви тільки чули...

Квашницька. Еге, колиб ви чули, як він мене тут вилаяв!...

Федоренко (*холоднокровно*). Щож, стало ся!.. Му-сіли ви йому добре досолити вашими докорами! Ви знаєте, всьому є міра, а він у мене чоловік молодий, горячий!..

Квашницька. Чи чуєте? Я виновата? Я йому до-солила! А ви краще спитайте його, що він зробив з мою донечкою.

Федоренко (*може табану*). А що ти, сину, зробив їй дочці?

Сергій. Нехай вона скаже, бо я не знаю!

Федоренко (*до Квашн.*). Він не хоче розказувати. Може щось таке, що не пристало при вас ска-зати як слід.

Квашницька. Ви, як отець, можете йому приказати, щоби вам відповідь дав.

Федоренко. Ні, я не люблю нікого силувати.

Сергій. Одним словом, ся пані ошаліла від того, що я поцілював руку її дочки.

Федоренко. Щож?... в тім не бачу нічого такого лихого, аджеж вони: жених і молода.

Квашницька. Еге, були! Але тепер нема мого бла-гословенства. Від сеї хвилі нехай ваш син і зорі з неба здіймає, а моєї донечки не ба-чити йому за ним замужем, як свого вуха.

Федоренко. Е, гнів зводить ваш розум на непев-ний шлях... А хіба не можна так зробити: син мій стане напроти зеркала, а донечку вашу попросить стати по заду себе, тоді він побачить і свої вуха і донечку вашу за со-бою — а що він не дівчина і не жінка, а му-щина, то єсть муж, то виходить, дочка ваша буде за мужем. Чи так, мила сусідонько?... Еге, так!

Квашницька. Що се ви мені за хвильозофії пра-вите! Чорт зна', що верзите! Не бути сьому.

Федоренко. Чому не бути? Спи мій чоловік достойний і чесний — хоча своїх і не годить ся вихвалювали! (*нюхає табаку*).

Тонько (*виглядає з вікна*). Що се значить?, Сестра замкнула ся в хаті і плаче, а тут щось на сварку поже.

Федоренко. Чесна сусідонько! Ви заспокійтесь і вислухайте мене.

Квашницька. Кажіть, говоріть, батечку, я спокійна. Я готова простити обиду.

Федоренко. Наперед прошу вас о прощене для мого сина. Молоде, зелене. Але він чоловік добрий, він любить вашу дочку і вона його також. Не відбирайтеж їм щастя. Благословіть їх. Він і вам стане в пригоді. Сергію, чомуж ти нічого не говориш.

Сергій. Тепер і в мене перейшла горячка. Простіть мені, пані Квашницька, бо я дуже виноватий перед вами. Я в гніві збив ся з пантелеку, але клянусь вам, що причиною того була горяча любов до вашої донечки.

Квашницька (*втихомирюєть ся*). От того, того, батечку, не треба бути занадто горячим. Ну, та нехай і так, я вже не серджу ся, тільки щоб свого більше вже не було.

Федоренко (*до сима*). Сергію! Іди відсіля, я поговорю тут з нею на самоті, може іродову бабу укосьмаю і без костура. (*Сергій іде*).

Квашницька. Сергію, кудиж ви?

Федоренко. Вибачайте, я нарочно казав йому лишити нас самих, щоби не мішав побалакати з вами про їх сватання.

Тонько (*показуєсь*). А, ось воно що!

Квашницька. Я згодилаб ся охотно, але знаєте причину...

Федоренко. Довги мого сина? Знаю, але він виплатить їх.

Квашницька. Коли?

Федоренко. Як оженить ся.

Квашницька. Спасибі велчке за таку штуку. Я пані

свого слова. А от ви, як батько, заплатіть за сина. Невжеж вас не стати на два тисячі карбованців.

Федоренко. Ого! два тисячі! Легко сказати! А зуба не хочете?

Квашницька. Така дрібниця! Чи стоїть же клопоту?

Федоренко (*тратить сердцем*). Се вже я знаю, чи дрібниця, чи ні. При вашім багатстві воно, певно, дрібниця.

Квашницька (*встало*). Ах, батечки! Та що ви? Хиба рахували мої гроші, чи що? Відки ви знаєте?

Федоренко. Рахувати не рахував, а всі знають, що в щадниці лежить досить вашого гроша.

Квашницька. Чи мало чого люди незнають. Я вже не говорю скільки у вас дома в скрині, та про се кого не спитай, кожний розкаже!

Федоренко (*збентежений*). Що? що? брехня! (*У бік*). Видно, Марина, ледача пара, підглянула. Завтра таки прожену геть, а то ще готова підвести злодіїв і цілих сто тисячів украдуть.

Тонько (*в вікні*). От що значить ся! Яке їхало, таке здибало! (*Ховаєть ся*).

Квашницька. Еге, батечку, і де ви їх подієте... Адже ви вже старі. На той світ божий не заберете. Все тут зістанеть ся.

Федоренко. Еге, матіночко, та для кого ховаєте? Тож і ви не молоденькі і швидко помрете.

Квашницька. Помрете, батечку, помрете, все останеть ся.

Федоренко. Та і вам свого віку не вікувати!

Квашницька. Як душа геть із тіла, так вашу скриночку, хап, і розпечатають.

Федоренко (*у бік*): Зловістний ворон! (*до неї*) Аджеж і ви своїх тисячок з собою не візьмете!

Квашницька. Надумайтесь, батечку — гріха на душу не беріть!

Федоренко. Тьфу, тьфу! голова ходором пішла. Пращайте! (*Втікає*):

Квашницька. Ах, ти, скупердяга! Ніяк не намовиш його! Тьфу на твою голову! Як він мене розстроїв. Аж ноги і руки трясуться! Піду, випю з водою гофманських капель. *(Виходить до своєї хати).*

Вихід 8.

Сергій, потім Тонько.

Сергій *(входить).* Писати не можу, руки дрожать. Піду до Левницького, на фільварок. Може хоч трошечки розважуся. А завтра таки не піду до бюро. *(Виходить).*

Тонько *(входить).* Просто хоч дома не сиди. Сестра плаче, мати всіх лає. Піду на прохід, а потім заверну до міського городу. *(Іде, нараз стає, нагадає щось).* А! Славна гадка. Нова штука! *(Дзвонить до дверей Федоренка).* Пане Федоренко! Пане Федоренко!

Федоренко *(вітчує).* Що вам треба?

Тонько. Ах! Горе! велике нещастє поспіло нашу сімю! Моя бідна сестра... *(Закриває густимим очі).*

Федоренко *(з переляком).* Що з нею?

Тонько. Умерла... від розширення жири в серцю!...

Федоренко *(наляканий).* Ах, Господоньку святий! *(Замикає двері).*

Тонько *(смиєть ся).* Славно!

Квашницька *(за дверми).* Що се двері на продув отворені. *(Виходить).* Тоньку, ти що тут робиш?

Тонько *(у бік).* Ну, тепер наполохаємо і другу грешеву птичку! *(Голосно).* Ох, матіночко, яке нещастє! Яка доля!...

Квашницька. Що, що таке?

Тонько. Ох; бідний Сергійцьо! Тут був здоров і нараз... Ох!

Квашницька. Ну, ну, що з ним? Кажи, не муч серця...

Тонько. Ось що тільки помер! Параліж розбив його мов грім! Ох!

Квашницька. Мати Божа!... *(Замикає двері).*

Тонько *(репочеть ся сильно і вибіває вдоволений).*

Єсінець І. дії.

Друга дія.

Обетанова та сама, що в I. дії. Ніч.

Вихід 1.

Квашницька, Маруся і слуга

Квашницька. Іди, іди, Марусечко! ~~У~~ван проведе тебе, погостюєш у тітки, у неї весело, а сад який, всяких овочів доволі.

Маруся. Мамочко, та мені й дома весело! Я краще лишу ся при вас!

Квашницька. Годі, голубонько! Яка вже там дома веселість зі мною старою пукотухою! Іди, іди, донечко моя.

Маруся. Мамочко, дозвольте мені лишити ся дома.

Квашницька. Та що бо ти, донечко моя? хибаж я тебе силою виганяю, чи що? (*У бік*). Чудесна гадка! (*До неї*). Але бач ось що; я задумала зробити тобі несподіванку... та вже, видно, треба сказати. Я задумала переробити та відновити твою кімнату, а завтра скоро світ, поприходять майстри на роботу.

Маруся. Невжеж? Ах, нене моя ріднесенька, які ви добрі!

Квашницька. А для когож я живу, як не для тебе, моя зіронько! Тиж в мене одним-одна відрада. (*Цілує її*). Ну, ідиж з Богом.

Маруся. Так працюйте, мамочко моя!...

Квашницька. Ну, Іване, відпровадь панночку.

Маруся. Що се з ненею? (*У бік*). Вони не були ніколи такі добрі! (*Відходить з Іваном, стара відпроваджує їх*).

Квашницька (*сама, вертаєть ся*). Біднятко! Вона не догадуєть ся, чому я вислала її з дому. А жаль, дуже жаль бідного Сергія! (*Розмиркує*). Однак дивно, та ще й як... помер від параліжу — молодий чоловік... Чи не через те лише, що я не згодила ся віддати за нього Марусю! Страшно бути причиною смерті. Але хибаж я знала, що через те таке станеть ся!... (*Закриває лице хусточкою*).

Вихід 2.

Квашницька і Федоренко (*виходячи запирає двері на ключ і ховає до кишені*).

Федоренко. Ні, піду знов на вулицю, може полегшає. Ляг було спати та лише встиг очі заплющити, аж ось покійниця маячить ся, все передімною стоїть, навіть і голос її чую. (*Нобачивши Квашницьку*). Ох, цеж і вона, нещаслива матір. Вийшла з хати, щоби подалеки від небіжки поплакати. Певно в хаті журба важче налягає.

Квашницька (*нобачивши його*). Ох! Осьде він, нещасливий батько! І навіть не плаче! Ну, певно, серце окамяніло... Жалко втратити єдиного сина.

Федоренко (*про себе*). Треба їй сказати дещо на потіху. Та щоби хоч не засмутити більше... Не придумаю, як би то почати.

Квашницька (*про себе*). Бажалоб ся мені хоч трощечки заспокоїти його, та не знаю, як почати розмову.

Федоренко (*субіт*). Таж се християнський обовязок подати потіху страдаючим... (*Голосно, з жалем*). Щож, пані Квашницька?

Квашницька. Щож батечку, добродію Федоренко?

Федоренко. Не стало, матіночко! Ох!

Квашницька. Еге, батечку! не стало!

Федоренко. Щож робити, пропало! Ох!

Квашницька. Певно, така вже воля Божа! Ох!

Федоренко (~~з-бік~~). Я не сподівав ся від неї такої твердості, закам'янілості серця! Утратила єдиначку, і так собі, зовсім байдужісінько! (*Голосно*). Треба покорити ся сьвятій Божій волі і перенести отсей допуст без наріканя. Ох!

Квашницька. Певно, певно, батечку мій... (~~з-бік~~). Признаюсь, не ожидала я від нього такої байдужности. Ось помер єдинородний син, а він мов і нічо!

Федоренко. І хто міг надіяти ся? Давнож то ми бачили діточки наші в купі здоровими і щасливими. — а нараз неумолима смерть.. ох!

Квашницька. Еге! Іще недавно ми любували ся ними, радувались... аж нараз... ох! На щож працювати!

Федоренко. А як ви думаєте, що було причиною такої ваглої смерті?

Квашницька. Ох, боюсь і подумати! Причина: журба!... а хтож міг сподівати ся такого лиха? Як би я була знала таке нещасте, була б з радістю поблагословила. Була би заплатила усі довги Марусиним приданим. Ох!

Федоренко. Ох! Вже колиб і я був знав, то певно заплатив би за мого сина — ох! Таж я не зі скупости не хотів платити, але щоби привчити його трохи... А тут от до чого довела тота наука! ох!

Квашницька. Страшно подумати. Таж я знаю, що ви се не навмисне зробили... Ви, як батько, йомуж добра бажали.

Федоренко. Певно, що так! (~~з-бік~~). Просто не второпаю: матір і так холодно розмірковує... Хоч-би тобі одну сльозоньку проронила. (*Голосно*). Ох, як тяжко та важко, на старі літа остатись на сьвітї самому, одинокому, без потіхи! Так щож? Нічим вже не допоможеш!

Квашницька. Еге, батечку! Щож робити? Всі ми смертельні, на те і вродились, щоби померти.

Федоренко. Так, так, матінко! (*у бік*). Ні! Тут щось непевне з нею робить ся. Ага, знаю вже! Се все тота проклятуща скупість! Рада покористуватись приданим дочки, так і не жаліє над її смертію. (*Голосно*). Страшно, тяжко нам бачити мертвим тоту істоту, котра була дороща від всього на світі. Та нічого не вдієш.

Квашницька. Еге, батечку, воля Божа! (*В сторону*). Нещасний! Він мені толкує так, як би се не його син помер, а мій; але ті люди, котрі не плачуть, більше відчують і навіть часами тратять глузд. Треба конче довести його до сліз. Як би то його розжалобити? (*Голосно*). Подумаєш, та погадаєш, яке то наше життя? Тут жив, а тут в одну мінуту, як небувало... От ми старі остались живієські, а кому-б тільки жити...

Федоренко (*у бік*). Ото запекла баба, мов сталь кавказька, — не даром вона така скупа! (*Голосно*). Пані Квашницька, я думаю, що ся страта дуже вразила вам серце?

Квашницька (*здивована*). Мені? А якже, батечку, аджеж я дуже любила...

Федоренко (*у бік*). Дуже любила! Як вона вимовляє тоті слова. Та друга мати на її місци розплилась би в сльозах. (*Голосно рішучо*). Послухайте мене, добродійко! Таж мені самому навіть дуже жаль..

Квашницька (*у бік*). Як, що таке? І мені, каже, дуже жаль!... І се він, говорить про свого сина? Нещасний батько, він вже без клепки! (*Голосно*). Певно, батечку, що жаль, та і в чужого наколи-б таке довелось... Але щож робити? Не вернеш вже!...

Федоренко (*у бік*). Тьфу, проклята скупість! її не тільки що не жаль дочки, але вона ще рада, що збула ся дитини. (*Голосно*) Пані Квашницька, колиб я був на вашім місци..

Квашницька. Так щож би, батечку?

Федоренко. Ви мені простіть вже, — та кождий природно почував по своєму.

Квашницька. Щож таке, батечку? Щось я вашої речі не второпаю!...

Федоренко. Я на вашім місци не пережив би сього. Цеж страта страшно велика!

Квашницька *(у бік).* Нещасний! він збожеволів!
(Відступає від нього до своїх дверей).

Так, так, батечку, але щож робити?...

Федоренко. І ви так легко переносите се лихо?... Як би так на мене... *(Відступає до неї).*

Квашницька. Так, так, батечку! *(У бік).* Втікати мені від нього... а то серце так і надривається! Ох, нещасний! *(Голосно).* Працуйте батечку, ідіть, заспокійте ся... Щож уже робити... рук не підложите, з гробу не піднімете... *(Виходить і замикає двері).*

Вихід 3.

Федоренко *(сам).* А що? Оттак і вріж по запорожському! О, то матіночка! Говорить про смерть дочки таким тоном, як би сказала, щож робити, що мясо дороге і капуста почорніла! О! скушість! скушість! *(Розмірковує).* Ох! що то буде з Сергієм, як він почує про смерть своєї молоді?... Треба таки заплатити за нього... Се хоч трохи осолодить його горе; а то, чого доброго, і він піде в слід за нею на лоно отця Авраама! Заплачу, непременно заплачу!... *(Погадавши).* Е, а може він не такий вразливий; може перенесе спокійненько! Шкода би було нараз тільки гроший! Як би я був знав, що Маруся помре від сього жалю, то далєбі, що заплатив би. Воно хоч і нена роком, все таки бути причиною смерти... дуже прикро!... Страшно, як тільки подумаю... Хотілось би мені, хоч одним оком поглянути на покійницю, але не сьмію, — не сьмію навіть попрощати ся з нею!... *(Задумуєть ся, в-той час входить Маруся).*

Вихід 4.

Федоренко і Маруся.

Федоренко. Хоч правду сказати, я невинний перед покійницею: Я любив її, як рідну душу. Чогож мені лякати ся? Піду, попрацую ся, треба сповнити довг християнський. З мертвою попрацую ся у послідний раз! (*Хоче йти до дверей, перед дверми Квашницької бачить Марусю, відвернеку до нього спиною; наудив ся!*) Ой! ой! щезай маро! І тут вона являєть ся. (*Утімає до себе*).

Вихід 5.

Маруся і Квашницька.

Квашницька (*з кімнати*). Хто тут? (*відчиняє двері*).

Що се значить ся? На віщо ти вернула?

Маруся. Щож, коли ані тітки, ані сестри нема дома; вони виїхали на цілий тиждень.

Квашницька. Ах! як прикро! Ну, щож робити? Іди, серденько, та лягай спати, а дверні замикати не кажи; я у сю мінуту верну ся, тільки збігаю до Павлишакової. (*Маруся пішла в-заду*). Еге, оце добре я придумала; піду, пораджу ся з нею, як приготувати Марусю до тої страшної вістки. Гірше буде, як вона сама довідаєть ся (*відходить*).

Вихід 6.

Тії і Сергій.

Сергій (*входить з другого боку*). І в бесіді приятеля не міг найти відради. Подивлюсь краще, що то з моєю Марусенькою дієть ся! Певно вона журить ся не менше від мене. (*відходить до дверей Квашницької і заглядає в замок*). Не видко нічого!

Квашницька (*входить*). Ах, яка шкода. Вже поклав ся спати! Що-ж робити, підождемо до завтра.

(побачивши Сергія налякала ся). Ой, батечку!
Що се?! (протирає очі, Сергій в той час обер-
таєть ся лицем). Ах! він! він!

Сергій (не визнає її). Хто тут гвалтує?

Квашницька (закриває очі). Ай! його голос! гвал...
рат... гвал...

Сергій. Пані Квашницька! Се ви?

Квашницька. Кличе... вмираю!

Сергій (підходить до неї). Що з вами?

Квашницька (хоче бігти, але не може). Гей, сусіди!...

Сергій. Пані Квашницька, чи ви не занедужали?

Квашницька. Помилуй! Зжаль ся! Не дай померти
без покаяння, позволь хоч з донечкою попра-
щати ся. Ох, дух захопило! ох!

Сергій. Позвольте, я заведу вас до дому. (хоче
взяти її під руку).

Квашницька (не дає). Ох! чогож ти хочеш від мене?
Зачим ти встав?

Сергій. Та я й не лягав іще, тільки що вернув до
дому.

Квашницька. Та тепер ти вже дома... адже вже на-
став кінець твому терпіню!

Сергій. Якому терпіню? Я вас не розумію.

Квашницька. Аджеж твої рахунки вже покінчені?
Тепер ти повинен бути спокійний. Чогож ду-
ша твоя ще бажає?

Сергій (зрадіє). Як? Хйба батько заплатив мої
довги?

Квашницька. І донечці моїй не судилось вже бути
твовою жінкою.

Сергій. О, ви знов розсердились, пані Квашницька?
Мабуть люди знов щось злого наговорили на
мене. Кажіть-бо!

Квашницька. Ні, душечко божа, про тебе й жи-
вого ніхто нічого злого не говорив!

Сергій. Живого? (~~у-бін~~) що вона плете? (~~власно~~)
Пані Квашницька! Будь ласка, скажіть, чому
я вам не до вподоби?

Квашницька. До вподоби, до вподоби! тільки скрийся з очей моїх, будь ласка!..

Сергій. Ні, потривайте! Ви самі казали, що прощаєте мені, тож я набрав надії і рішився ждати!

Квашницька. Як? ждати моєї смерті? ох!

Сергій. Я маю надію, що швидко получу ся з вами.

Квашницька (*задихана від страху*). Получить ся? Значить, мені вже недовго лишається ся...

Сергій. О так, не довго — може вже й завтра.

Квашницька. Так швидко! (*плаче*) О, я нещасна! Так вже нічим не можу викупитись від...

Сергій (*здивований*). Що ви сказали?

Квашницька (*падає на коліна*). Помилуй! Зжаль ся. Клянусь тобі, все зроблю, що прикажеш! Все, що хочеш і як хочеш, зроблю! тільки змілуй ся!

Сергій. Що се? як?

Квашницька. Хочеш, я сплачу всіх твоїх вірителів.

Сергій (*урадований*). Не вже? справді? О, пані Квашницька! Якій я радий! Але встаньте, що се ви навколішках передімною?... Мені соромно!

Квашницька. Годить ся? Щож, пристаєш?

Сергій. Розумієть ся! — а чому ж би ні?

Квашницька. Так завтра так! Але потім, як я заплачу всі твої довги, ти заспокоїш ся?

Сергій. О, ще й як!

Квашницька. І я остану ся в спокою?

Сергій. Алеж від сього ми всі будемо щасливі, а потім я вам віддячу ся..

Квашницька. Ох! віддячить ся!.. Значить мені вже не жити на божому світі! Позвольже хоч один деньочок, щоб я встигла порядок зробити, як слід.

Сергій. Що ви говорите? Та встаньтеж, пані Квашницька.

Квашницька. Не наближай ся! Скрій ся швидше з очей, позволь мені самій ввійти в мою хату...

Сергій. Будь ласка! Не церемоньтесь.

Квашницька. Алеж благаю тебе на милість божу, відійди подальше від мене, бо я при тобі не можу і на крок поступити ся, не сьмію...

Сергій. Коли так бажаєте, нехай, але я не розумію чому се... *(переходить в протилежний бік)*.

Квашницька. Ох, на силу умолила його... *(іде до своєї хати — придержуючись стіни і зі страхом оглядаєть ся)*. Так от яке то жите чоловіка. . Іще ранком була зовсім, як треба, здорова!.. А завтра вже.. Ох, душно!.. темно!.. Ох!... *(відійшла)*.

Вихід 7.

Сергій, потім Федоренко.

Сергій. Що се вона наговорила? Нічого не второпаю?! Хибя чи не трапило ся у них яке лихо? Хоч-би Марусенька вийшла сюда, вона-б мені все розказала. *(Нідходить до дверей Квашницької. Федоренко отвирє свої двері і пускає наперед кухарку, а сам остаєть ся за дверми)* Іди, та дивись хорошенько, придивись, чи не стоїть іще покшниця?

Кухарка *(зі свічкою)*. Та ні, пане, нікого нема.

Федоренко *(з дверях)*. Ну, так слухай же, я іду, може бути, що й до ранку не верну ся, а ти дивись, хорошенько доглядай тут, без запитаня нікому не відчиняй і нікого незнакогого не впускай.

Кухарка. Добре паночку!

Федоренко. Ну, замкни двері. *(У бік)*. Просто не стає сили сидіти дома; — в кождім кутнику бачу покшницю! *(Голосно)*. Стій! Ану подивися, чи не стоїть хто там коло дверей сусідки.

Кухарка. Стоїть хтось в білому.

Федоренко *(ховаючись за двері)*. Ой! то вона!

Кухарка. Та що з нм стало ся? Людий боїть ся!
(Нідходить до Сергія). А, се ви, панччу! *(До*

Федоренка). Пане, пане! ідіть не бійте ся, се Сергій, ваш син!

Федоренко (*відчиняє двері*). Син? А я мало що не вмер. (*Кидаєть ся йому на шию*). Сергійцю, сину мій, добре, що вернув ся! Я без тебе мало не погіб!

Сергій. Що таке стало ся?

Федоренко (*дріжитьъ*). Я бачив... Ах, та ти не знаєш ще нічого... уяви собі... Ні... не можу сказати... Краще нехай хто другий... я... я... я... батько... не під силу.

Сергій (*неспокоїмо*). Ну, що з вами?

Федоренко (*обіймає його*). Друже мій! чоловік повинен бути готовий у кожній хвилині переносити терпеливо... чоловік має розум... тее то...

Сергій. Що се значить? розкажіть яснійше.

Федоренко. Потерпи до завтра, тоді все знати меш, а тепер я хочу уладити свої діла.. недавно тут трапилось зі мною горе... але се опісля! А тепер я, яко добрий батько, хочу за тебе заплатити всі твої довги!

Сергій. Невже? ах, яка радість!

Федоренко. Еге синку, сього вечера я переконав ся, що гроші, — то просто сьміте! (*Виймає гаманець*). От, Сергійцю, тут рівно дві тисячки. Візьми, роздай їх своїм вірителям і будь щасливий, (*Тяжко зітхнує*) як що зможеш...

Сергій (*цілує його руку*). О, мплий, добрий батечку! Як вам дякувати?

Федоренко. За що тут дякувати? — нема за що!.. я батько, і повинен дбати про добро сина.

Сергій. Я тепер такий щасливий, що і вимовити не можу! Піду, потішу Марусеньку!

Федоренко. Марусеньку?... Друже мій, не спіши, подожди до завтра. (*Обіймає його*). Але благаю тебе, будь твердий, як камінь, бо ти мушпна!

Сергій. Батьку!... ви мене жахаєте! Чп там у них що недобре склало ся? І стара матір була мов несамовита.

Вихід 8.

Тії же і Тонько *(входить)*.

Тонько. А; здорові були! Як поживаєте? Ви ще не спите?

Федоренко. Сину! От, від нього почуєш, але ще раз прошу тебе, будь мущиною.

Сергій. Добродію, розкажіть мені, що там у вас стало ся? Може яке лихо?

Тонько. У нас? Нічого!

Сергій. А чогож ваша мама така стрівожена?

Тонько. Не знаю.

Сергій. Може зі сестрою вашою що злого?

Тонько. Нічого! Вона певно спить собі на здоровачко!

Федоренко *(у бік)*. Еге! спить сном вічним і непробудимим. *(До Тоньки)*. Пане Антоне, таїти нема що, всеж чи ранше чи пізнійше а знати-ме!

Тонько *(здивований)*. Знати-ме? що?

Сергій. Ні, ви щось криєте страшного! Скажіть вже раз, не мучте мене!

Тонько. Але щож вам скажу, коли я сам нічого не знаю і не розумію...

Федоренко *(відводить Тоньку на бік)*. Слухайте, у вашої сестри зістало ся на душі щось такого, що мішає її спокій... вона... вона встає... ходить...

Тонько. Гм! Так щож тут дивного, що ходить?

Федоренко *(зі страхом)*. Я сам її бачив, от на тім самім місци.

Тонько. Ну...

Федоренко. Я дивив ся на неї, так як ось на вас тепер, розумієте?

Тонько. Та щож таке? Сестра моя не сонце, щоб на неї не можна дивитись!..

Федоренко *(гукцем до сина)*. Нещасний, йому, здасть ся, з любови до сестри розум скаламутив ся..

Сергій. Батечку! Не скривайте нічого передімною..

Яж не дитина, з'умію перенести!... Скажіть, чи не захворіла Марусенька?

Федоренко і Тонько. Ні, слава Богу!

Федоренко. А вкінці таїти нема хісна!... друже мій, збери до купи всю свою відвагу, кріпся! Вона... Маруся... нещасна...

Маруся (*отвирає двері*).

Тонько (*побачив*). А от вона!

Федоренко (*побачивши Марусю*). Сьвят! сьвят! і при них явилась! (*Втікає в свою хату і замикає двері*).

Вихід 9.

Тонько, Сергій і Маруся.

Сергій (*до Марусі*). Ну, прийшли! Якже ся маєте? здорові?

Маруся. Як бачите! Але сумую страшно!

Сергій. Який же я щасливий! Вже журбі нашої прийшов кінець! Я вже квіта з своїми віртелями.

Маруся (*весело*). Не вжеж? Справді? Якимже способом?

Сергій. Батечко заплатили, але разом і налякали мене. А до того іще і ваш брат...

Тонько. Я? Та щож я таке?

Сергій. Що ви мені говорили про вашу сестру?

Тонько. Нічого? Я сказав, що вона спить, а се діло натуральне.

Сергій. Так треба поспитати батька! Тату, вийдіть лише на хвилинку сюди, до нас!...

Федоренко (*за дверми*). Не хочу... я боюсь!

Сергій. Чогож боїте ся, ми тут самі.

Федоренко (*отвирає двері*). Самі? то єсть, якто самі?

Сергій. Я тай Тонько і Марусечка!...

Федоренко (*ховаєть ся знов за двері*). Ах! І вона тут? І ти її бачиш?

Сергій. Що з вами?

Маруся. Татусю, милий батечку! вийдіть до нас! Позвольте мені від цього часу величати себе тим іменем. Добрий татуню, обніміть і пригорніть до серця вашу донечку.

Федоренко (*відчиняє двері*). Та щож се таке? Я тут нічого не второпаю. Хиба я зсунув ся з глузду, чи що? Марусю, чи се ви справді?

Маруся. Я таточку! (*хоче підійти до него*).

Федоренко. Позвольте, позвольте... не трудіть ся підходити, краще поговоримо з далека. Та як, справді ви жива? Їй Богу жива?!

Маруся і Сергій. Що се значить? Я не розумію.

Тонько. А я краще усіх вас розумію в чім діло. Мені й з голови вийшло! Успокойтесь, поважаний добродію. Се була моя штука. Сестра, як бачите живісенька, вона й трошки не хотіла умирати. Се я так ловко пожартував з вас...

Федоренко (*розсердився*). Знов ви?! Хоч би стін посоромили ся, аджеж ви своєю розумною штукаю, мало мене з розуму не звели.

Тонько. Що ви кажете? Значить ся я вас здорово обдурив.

Федоренко. Еге, ви милостивий і любий пане, відзначаєте ся своїми огидними жартами. Се доказує тільки, що вас за молоду мало учили... то єсть мало давали феферу, та березової каші — от — так — (*показує сильний замаз*).

Тонько. Ха! ха! ха! Може бути!

Вихід 10.

Тії і Квашницька.

Квашницька (*не видить Сергія — сильно затрівожена говорить слабим голосом*). Донечко моя, чому ти мене саму покинула? Тоньку і ти вернув ся? Ходіть сюди... побудьте при мені посілдний час, останню годинку.

Маруся (*підходить до неї*). Послідну годинку? Що се з вами, матусенько моя? Ви не при собі!...

Квашницька (*обнімає сина*). Тоньку! бережи, як ока свою сестру. Ти один зістанеш ся їй опікуном і потіхою. Після моєї смерти заступи їй мене грішную.

Всі (*окружують єї*). Що се значить?

Тонько (*ніби трагічно*). О! матінко! що се ви говорите?

Квашницька. Пане Федоренко! Скажіть мені, скільки довгів було у вашого сина?

Федоренко. А вам на що се знати?

Квашницька. Я хочу заплатити за нього.

Федоренко. Ви? з якої причини?

Квашницька. Я повинна се зробити для заспокоєня його душі і ви не маєте права моїм бажаням перечити. Се моя послідня воля, (*зітхає тяжко*) Ах, предсмертна, свята воля!

Маруся. Нене моя! що з вами? (*плаче*).

Тонько. Може ви матусенько сьогодні за багато повечеряли?

Сергій. Треба чим скорше по лікаря післати...

Квашницька (*зобачивши його — лякає ся і кричить*). Гвалт! Він тут! Чогож твоя душичка іще бажає? Аджеж я сповняю свою обіцянку. Бач, обіцяла виплатити всі твої довги. Хиба мало двох тисяч — то чотири заплачу, тільки не переслідуй мене так страшно! Яж не причина твоєї смерти. Бачить Бог і Ангели свідки, що правду кажу!...

Федоренко. Сергію! Біжи чим скорше по циркулика! Се не жарти!

Квашницька (*здивована*). Сергію ви сказали? Ви говорите з ним? Хиба ваш син живе? Щож се значить? Хто сказав? Ах, батечку, згадала! (*кричить на сина*). Так се знов твоя видумка, шалапуто! га? так се знов твої дурниці?

Тонько. Матусю! Я се зробив так, щоб вас потішити і насмішити!

Квашницька. Ні, ти Тоньку, здаєть ся, і умреш дурнем, шалапутою!

Сергій. Пані Квашницька, тепер вже можу назвати ся вашим сином?

Квашницька. Що? як батечку? Я сказала і слова свого не зміню, як виплатиш свої довги так тогді ти мені і зять.

Маруся. Та вже пан Федоренко сам заплатив за Сергія, благословітеж нас чим скорше.

Квашницька. Дуже мене се тішить! І значить, мені платити не треба — Слава Богу!... Ну й гаразд! (*бере Тонька за вухо*). А, ти тут; на другий раз я тобі так відшучу, що аж голову скрочу!

Федоренко (*так само*). Еге, так, ваша штука коштує мене два тисячі карбованців. Легко сказать... Обскубали ви мене як мокру курку!... А то одружили.

Тонько (*смієть ся*). Та ні, бо я не вас, а сина вашого одружив з мою сестрою Марусею.

Сергій. Спасибі! Вашій штуці я завдячую своє щастє!

К І Н Е Ц Ї.

584964

